

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 15.07.2005
KOM(2005) 322 končno

SPOROČILO KOMISIJE

Časovni načrt za TSE

KAZALO

1.	Uvod.....	4
2.	kratkoročne in srednjeročne spremembe (2005–2009).....	5
2.1.	Snovi s specifičnim tveganjem (SST).....	5
2.1.1.	Sedanja zakonodaja.....	5
2.1.2.	Izbira politike v prihodnosti.....	5
2.2.	Prepoved krmljenja.....	5
2.2.1.	Sedanja zakonodaja.....	6
2.2.2.	Izbira politike v prihodnosti.....	6
2.3.	Programi spremljanja.....	7
2.3.1.	Govedo.....	7
2.3.2.	Mali prežvekovalci.....	8
2.3.3.	Jeleni.....	9
2.4.	Kategorizacija držav glede na tveganje za BSE.....	9
2.5.	Pregled politike izločanja glede TSE pri malih prežvekovalcih.....	10
2.5.1.	Sedanja zakonodaja.....	10
2.5.2.	Izbira politike v prihodnosti.....	11
2.6.	Izločitev kohorte goveda.....	11
2.6.1.	Sedanja zakonodaja.....	11
2.6.2.	Izbira politike v prihodnosti.....	11
2.7.	Omejitve za Združeno kraljestvo.....	12
2.7.1.	Sedanja zakonodaja.....	12
2.7.2.	Izbira politike v prihodnosti.....	12
3.	Dolgoročne spremembe (2009–2014).....	13
3.1.	Nadzor.....	13
3.2.	Snovi s specifičnim tveganjem.....	13
3.3.	Čreda s certifikatom.....	13
3.4.	Genetska odpornost pri kozah.....	14
4.	Drugi scenariji, če se pozitiven razvoj ne bo nadaljeval.....	14
5.	Sklep.....	14

6.	Priloga I.....	16
7.	Priloga II: Podatki spremljanja	19
8.	Priloga III: stroški za program nadziranja.....	21

1. UVOD

Komisija je že ob več priložnostih razpravljala z državami članicami in Evropskim parlamentom o prihodnjih korakih v politiki goveje spongiformne encefalopatije (BSE), in sicer glede raznih vprašanj, kot so snovi s specifičnim tveganjem (SST), prepoved krmljenja in starost testiranja.

Prispeli smo do točke, ko je mogoče predvideti spremembo nekaterih ukrepov, če se bo pozitiven razvoj nadaljeval in bodo sprejeti znanstveni pogoji, ne da bi ogrožali zdravje potrošnikov ali politiko izkoreninjenja BSE. Razni indikatorji res nakazujejo ugoden razvoj epidemije BSE in očitno izboljšanje stanja v zadnjih letih zaradi sprejetih ukrepov za zmanjševanje tveganja. Poleg tega poročila o pregledih kažejo, da se je izvajanje zahtev glede BSE v državah članicah izboljšalo. Glavni indikatorji so predstavljeni v tabelah 1 – 3 v Prilogi I.

Število primerov bolezni v EU znatno upada (pribl. 850 primerov BSE v letu 2004 v EU 25 v primerjavi z 2129 primerov BSE v letu 2002 v EU 15). Številke jasno kažejo upadanje pozitivnih primerov BSE v zadnjih štirih letih za 35 % od leta 2002. Zmanjšanje števila primerov na rojstno kohorto od leta 1996 je prikazano v tabeli I Priloge I.

Tabela 2 Priloge I kaže leto rojstva pozitivnih primerov BSE od leta 2001, z izjemo Združenega kraljestva. Vrh krivulje in nadaljnje upadanje kažeta glavno kontaminacijo s hrano v letih 1994–1995, ki mu sledi nenaden padec zaradi sprejetih ukrepov proti BSE, tj. delna prepoved krmljenja v letu 1994 in popolna prepoved krmljenja v letu 2001. Učinek popolne prepovedi krmljenja leta 2001 bo mogoče oceniti šele v naslednjih letih, saj je povprečna inkubacijska doba BSE od 6 do 8 let.

Tabela 3 v Prilogi I ponazarja, da se je povprečna starost pozitivnih primerov pri zdravih zaklanih živalih v EU 15 med letoma 2001 in 2004 povečala s 76,2 meseca na 95,0 meseca starosti; v letu 2004 je bila povprečna starost pozitivnih primerov pri zdravih zaklanih živalih v novih državah članicah 79,9 meseca. To kaže na kontaminacijo v določenem obdobju v preteklosti, preden so začeli veljati strogi ukrepi BSE na ravni Skupnosti.

Komisija je na podlagi izboljšane stanja sprejela pobudo, da predstavi časovni načrt za kratko-, srednje- in dolgoročno obdobje.

Sprostitev pravil, ki bo sledila strokovni oceni, je treba začeti z odprtimi razpravami z vsemi interesnimi skupinami in podpreti s trdno komunikacijsko strategijo. Ob upoštevanju političnih posledic, ki so sledile prvi in drugi krizi BSE, lahko vsaka sprostitev pravil, čeprav strokovno upravičena, opogumi politiko držav članic, da bodo omilile sedanje veljavne ukrepe. Pri določanju strategije se največji pomen pripisuje ohranjanju visoke ravni varstva potrošnikov, ki je bila dosežena na področju preventive v zadnjih letih, nadzoru in izkoreninjenju transmisivne spongiformne encefalopatije. Toda v tem procesu je prav tako pomembno, da ne pozabimo na ostale grožnje za živali in javno zdravje, ki so se pojavile zadnja leta, vključno z boleznimi, kot so SARS in nove oblike aviarnе influence. Razpoložljivi dokazi vse bolj kažejo, da je treba ponovno premisliti o sedanjih prednostnih nalogah

na področju varne hrane in zdravja živali. Spodbudni razvoj glede BSE si zasluži poglobljeno preučitev možnosti za osredotočanje na te nove grožnje.

2. KRATKOROČNE IN SREDNJEROČNE SPREMEMBE (2005–2009)

2.1. Snovi s specifičnim tveganjem (SST)

Strateški cilj:

Zagotovitev in ohranitev trenutne ravni varstva potrošnikov, tako da se še naprej zagotavlja varno odstranjevanje SST, toda spremeni seznam/starost, ob upoštevanju novega in razvijajočega se znanstvenega mnenja.

2.1.1. Sedanja zakonodaja

Snovi s specifičnim tveganjem so najpomembnejši ukrep za varovanje javnega zdravja. Začetni seznam SST je temeljil na znanstvenih spoznanjih pred letom 1995 in previdnostnem načelu. Od takrat se je splošno stanje izboljšalo, na voljo pa so novi znanstveni podatki. Omejitve uporabe SST vključujejo prepoved uporabe takih proizvodov za proizvodnjo predelanih proizvodov kot so loj, želatina, kolagen in dikalcijev fosfat za uporabo v hrani in krmi.

2.1.2. Izbira politike v prihodnosti

Vsaka sprememba sedanjega seznama snovi s specifičnim tveganjem mora temeljiti na novih razvijajočih se spoznanjih, obenem pa je treba ohraniti obstoječo visoko raven varstva potrošnikov v Evropski uniji. Poleg tega bi se podatki o aktivnem spremljanju in nadzorovanju BSE prav tako morali uporabiti za preučitev politike SST.

27–28. aprila 2005 je Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) sprejela mnenje o SST in podprla zvišanje sedanje starostne meje za centralno živčno tkivo od 12 na 21 ali 30 mesecev, odvisno od dane vrednosti izjemno redkih primerov BSE, odkritih pri mladih živalih. Mnenje omogoča razmislek o spremembi sedanjega seznama SST in zlasti o starostni meji za odstranitev hrbtenice kot prvega koraka.

Seznam SST za male prežvekovalce je odvisen od rezultata ocene tveganja, ki jo trenutno pripravlja EFSA.

Dokler ne bo na voljo znanstvenega mnenja za loj, kolagen in želatino, se bodo standardi predelave za te proizvode še nadalje izboljševali, možna pa bo tudi sprostitvev pravil v primerjavi s sedanjimi zahtevami.

2.2. Prepoved krmljenja

Strateški cilj:

Sprostitev nekaterih ukrepov glede sedanje popolne prepovedi krmljenja, ko bodo izpolnjeni določeni pogoji

2.2.1. *Sedanja zakonodaja*

Krmljenje goveda, ovc in koz z mesno in kostno moko sesalcev je bilo prepovedano julija 1994. Ta delna prepoved se je razširila in 1. januarja 2001 je bila v celotni EU prepovedana uporaba predelanih živalskih beljakovin v krmi za vse živali, rejene za proizvodnjo hrane, z nekaj izjemami, kot je uporaba ribje moke za neprežvekovalce. Vsakršna prisotnost prepovedanih sestavin živalskega izvora v krmi se obravnava kot kršitev prepovedi krmljenja, tj. z nično toleranco.

2.2.2. *Izbira politike v prihodnosti*

Vsaka revizija določb o prepovedi krmljenja se mora najprej nasloniti na oceno tveganja in obenem upoštevati sprejete instrumente nadzora, da se oceni in zagotovi pravilno izvajanje te prepovedi.

2.2.2.1. Kontaminacija okolja (pesna pulpa)

Analiza v Nemčiji je pokazala, da je prisotnost kosti v pesni pulpi zelo pogosta (do 10 %) in temu dejstvu se ni mogoče izogniti. Izvor tega so verjetno drobci kosti divjih živali v zemlji, ki se oprimejo pese ter končajo v pulpi sladkorne pese, ki služi kot hrana prežvekovalcem. Prisotnost drobcev kosti v pulpi sladkorne pese in ostali krmi za živali zaradi kontaminacije okolja se tolerira le, če groba ocena tveganja pokaže odsotnost navzkrižne kontaminacije ali zlorabe z dodajanjem mesno-kostne moke.

2.2.2.2. Ribja moka

- Uporaba ribje moke je trenutno prepovedana v krmi za prežvekovalce, in zanjo veljajo strogi pogoji glede njene uporabe za krmljenje neprežvekovalcev. Z namenom uveljaviti politiko, ki temelji najprej na tveganju, se lahko predlaga raven tolerance kar zadeva manjšo prisotnost ribje moke v krmi za prežvekovalce zaradi navzkrižne kontaminacije. Namen take tolerance je izogniti se neželenim stranskim učinkom prepovedi ribje moke za krmljenje neprežvekovalcev in istočasno spoštovati stališče Evropskega parlamenta, ki je trenutno proti uporabi ribje moke v krmi za prežvekovalce.
- Evropski parlament bo verjetno imel splošno razpravo o ribji moki sredi leta 2005. Odločba o možni sprostitvi pravil glede prepovedi ribje moke bo upoštevala izid razprave v Evropskem parlamentu.

2.2.2.3. Preklic prepovedi krmljenja za neprežvekovalce

Če bodo nadaljnje izboljšave pri ločevanju živalskih beljakovin, ki so specifične za posamezne vrste, prinesle rezultate, je mogoče predvideti spremembo določb o uporabi proizvodov živalskega porekla v krmi, zlasti beljakovin neprežvekovalcev, ob upoštevanju prepovedi recikliranja znotraj vrst v Uredbi (ES) št. 1774/2002 (npr. krmljenje prašičev z mesno-kostno moko perutnine). Na rezultate diferencialnih testov čakamo že od leta 2001. Z obvezno obdelavo beljakovin sesalcev pri 133 °C in 3 barih v 20 minutah je mogoče pridobiti zelo male drobce živalskih beljakovin, ki jih je težko odkriti s trenutnimi analitskimi metodami.

Medtem ko še poteka ovrednotenje ločevalnih testov in rezultatov kvantitativne ocene tveganja s strani EFSA o tveganju, povezanim z majhno količino mesno-kostne moke, je mogoče predlagati uvedbo ravni tolerance za majhno prisotnost mesno-kostne moke v krmi, ne da bi bili ogroženi trenutni ukrepi izkoreninjenja.

2.2.2.4. Loj

Trenutno ni nobenih posebnih omejitev za uporabo loja v krmi (ali hrani), da bi se preprečilo prenašanje TSE. Omejitev uporabe snovi s specifičnim tveganjem se uporablja skupaj z obveznim prečiščevanjem topljene maščobe tako, da najvišja dovoljena količina vseh preostalih netopnih nečistoč ne presega 0,15 masnega odstotka, kot določa Uredba (ES) št. 1774/2002. Potreba po nadaljnjih določbah za loj, zlasti za uporabo v mlečnih nadomestkih, je odvisna od rezultata kvantitativne ocene tveganja.

2.3. Programi spremljanja

Strateški cilj:

Zmanjšanje števila testiranj goveda in istočasno nadaljevanje merjenja učinkovitosti sprejetih ukrepov z boljšo ciljno usmerjenostjo dejavnosti nadzora
--

2.3.1. Govedo

2.3.1.1. Sedanja zakonodaja

Do srede leta 2000 je bila večina primerov BSE odkrita s tradicionalnim pasivnim nadzorom, to je s pregledom in obveznim poročanjem o živalih, za katere se je sumilo, da kažejo znake ali klinične simptome BSE. Potrditev BSE pri zdravem zaklanem govedu leta 2000 je pokazalo potrebo po aktivnem spremljanju, ki je bilo uvedeno za celotno Skupnost v začetku leta 2001. Aktivni program spremljanja je začel polno delovati julija 2001 in še vedno vključuje:

- testiranje živali, starih nad 24 mesecev, pri katerih je bilo ugotovljeno povečano tveganje (poginule živali, zakol v sili in živali s kliničnimi znaki ob pregledu pred zakolom),
- testiranje vsega zdravega zaklanega goveda, starega nad 30 mesecev (skupaj 10 milijonov goveda na leto).

Tabela 1 Priloge II kaže število živali, testiranih od leta 2001, različnih starostnih skupin in različnih kategorij (zakol zdravih živali, živali s povečanim tveganjem, poginule živali).

Za države, ki so ugotovile prisotnost BSE v populaciji goveda, je cilj nadzorovanja v spremljanju učinkovitosti kontrolnih ukrepov, kot so prepoved krmljenja in odstranjevanje SST s sledenjem razvoja prevalence BSE. Poleg tega je v državah, kjer (nedavno) ni bilo primera BSE, končni cilj nadzorovanja dokazati, da je BSE pod dogovorjenim pragom. Prav tako je treba opozoriti, čeprav aktivno spremljanje BSE ni ukrep varovanja zdravja ljudi, je prispeval k povečanemu zaupanju potrošnikov in igral vlogo v strategiji komunikacije v nekaterih državah članicah.

Rezultati nadzora pa so zagotovili potrebne podatke za oceno spremembe trenutnega seznama snovi s specifičnim tveganjem.

2.3.1.2. Izbira politike v prihodnosti

a) Epidemiološki vidiki

Na podlagi rezultatov trenutnih programov spremljanja in prihajajočih rezultatov popolnih programov testiranja v novih državah članicah je mogoče predvideti prenovljen program spremljanja v letu 2005, da se določi strategijo, kako preiti od sedanjega režima testiranja do nadzora stanja, ki dolgoročno temelji na modelu RLS. Različne možnosti takega prehoda je treba analizirati z epidemiologijo in statistiko, ki bodo upoštevali vse zgoraj navedene cilje in stroškovne ugodnosti. Take možnosti so:

- Postopno zvišanje starostne meje za zdrave zaklane živali in poginule živali. Zvišanje starosti bi bilo odvisno od rezultatov programa nadzora, ki še poteka.
- Zmanjšano spremljanje goveda, rojenega v letih, iz katerih je na voljo dovolj statističnih podatkov o prevalenci BSE, in posebna osredotočenost na leta rojstev (nedavnih), iz katerih je na voljo le omejena količina informacij.

b) Analiza stroškov in koristi

Ob upoštevanju cilja, ki ga ima nadzorovanje, bi morali stroški za program nadzora odtehtati prejete informacije iz te dejavnosti. Podrobni stroški so navedeni v Prilogi II k temu dokumentu. Vključujejo sofinanciranje Komisije in stroške, ki jih financirajo države članice¹.

Tabela 2 v Prilogi II kaže stroške na odkritje pozitivnega primera v raznih starostnih skupinah. **Opozoriti je treba, da so bili v letu 2002 stroški odkritja enega pozitivnega primera pri zdravih zaklanih živalih v starostni skupini 30–35 mesecev 302 milijona EUR.**

2.3.2. Mali prežvekovalci

2.3.2.1. Sedanja zakonodaja

Razen obveznega pregledovanja in poročanja o ovcah in kozah, za katere se sumi, da kažejo znake ali klinične simptome TSE, je bil v začetku leta 2002 uveden program aktivnega nadzora. Od potrditve BSE pri kozah v začetku leta 2005 aktivno spremljanje vključuje:

- testiranje živali nad 18 mesecev starosti, pri katerih je bilo ugotovljeno povečano tveganje (poginule živali, zakol v sili, živali s kliničnimi znaki ob

¹ Povprečni stroški hitrega testa na BSE, predvideni s proračunom, so 50 EUR, od tega 8 EUR prispeva Komisija.

pregledu pred zakolom), najmanjše velikosti vzorca do 10 000 ovc in 10 000 koz na državo članico,

- testiranje 10 000 zdravih zaklanih ovc nad 18 mesecev starosti v državah članicah, ki imajo večjo populacijo teh živali, in na minimalnem številu, ki temelji na statistiki, toda večjem številu zdravih zaklanih koz, starih nad 18 mesecev; v večini držav članic so vse zdrave zaklane koze testirane.

Sedanje razširjeno spremljanje koz bo pregledano v drugi polovici leta 2005 in omogoča hitrejšo in boljšo oceno BSE pri kozah z namenom oceniti, ali je bil pozitiven primer BSE pri kozi, rojeni leta 2000 in zaklani v Franciji leta 2002 osamljen primer.

2.3.2.2. Izbira politike v prihodnosti

Spremljanje malih prežvekovalcev v prihodnosti je odvisno od predvidene prevalence BSE pri takih živalih in temelji na rezultatih trenutnega razširjenega spremljanja koz ter rezultatih ločevalnega testiranja novih primerov in, če je mogoče, na analizi primerov TSE v preteklosti. Če bodo rezultati trenutnega spremljanja pokazali, da je bil edini najden primer BSE pri kozi osamljen, se lahko spremljanje zmanjša ali nadaljuje le za določeno obdobje, tako da se poveča zaupanje v rezultate povečanega testiranja.

V najslabšem primeru, če se odkrije povečanje primerov BSE pri populaciji malih prežvekovalcev, se lahko predvidi povečan nadzor.

2.3.3. Jeleni

V tem trenutku v EU niso predvideni nobeni ukrepi glede bolezni kroničnega hiranja (CWD). Ne obstajajo dokazi o tem, da se je CWD pojavila v EU, če pa se je, je prevalenca zelo majhna, sicer bi bolezen do sedaj že odkrili. Prav tako ni dokazov o prenosu CWD na ljudi ali o dovzetnosti jelenjadi na BSE. Če bodo o katerem od teh pojavov najdeni dokazi na podlagi poskusov ali dejanski dokazi, bi to pomenilo spremembo politike glede CWD.

Zaradi pomanjkanja podatkov glede nadzora v EU bo v začetku leta 2006 sprožena raziskava, katere cilj bo potrditi stanje. Ta raziskava bo ciljno usmerjena in bo sledila mnenju EFSE. Toda pred pričetkom raziskave bi bilo treba med pripravljalno fazo študije predvideti razne ukrepe za obvladovanje tveganja, ki bi bili večinoma povezani z ukrepi, ki bi sledili po odkritju pozitivnega primera CWD pri jelenih, ob upoštevanju znanstvenega mnenja v zvezi s tveganjem.

2.4. Kategorizacija držav glede na tveganje za BSE

Strateški cilj:

Poenostavitev meril za razvrščanje in zaključek razvrščanja držav do 1. julija 2007

Cilj razvrščanja v skupine glede na tveganje za BSE je določitev tržnih predpisov za vsako kategorijo tveganja, kar bo omogočilo potrebna zagotovila za varstvo zdravja

živali in javno zdravje za države uvoznice. Pogoji takega trgovanja so že določeni v sedanjih priporočilih Kodeksa o zdravstvenem varstvu kopenskih živali („Kodeks“) Mednarodnega urada za kužne bolezni živali (OIE).

Sedanjih pet meril za razvrščanje v Kodeksu je vodilo do končnega statusa glede BSE, kar pa ni nujno odražalo dejanskega stanja. To je zato, ker so nekatera ostala merila nepotrebno toga in neprilagojena na tveganje. Prav tako je ta sistem s petimi kategorijami zelo zapleten. Poleg tega ni treba ohraniti treh različnih kategorij za države s tveganjem za BSE, saj so tržni pogoji precej podobni. Pet kategorij je bilo uvedenih z Uredbo TSE, medtem ko je OIE sklepal sporazum o prenovljenem sistemu. OIE je pred dvema letoma začel postopek za pregled in poenostavitev razvrščanja držav glede na njihovo tveganje za BSE v tri kategorije.

Na plenarnem zasedanju maja 2005 je bil dosežen sporazum o poenostavljenem postopku razvrščanja, vključno z zahtevami po nadzoru v posameznih kategorijah. Poenostavljeni postopek razvrščanja vključuje tri kategorije:

- Kategorija 1: države z zanemarljivim tveganjem za BSE in zmanjšanim programom aktivnega nadzovanja, kjer odkrijejo prevalenco 1 na 50 000 – uvoz je dovoljen brez omejitev;
- Kategorija 2: države z nadzorovanim tveganjem za BSE in programom aktivnega nadzovanja, kjer odkrijejo prevalenco 1 na 100 000 – uvoz je dovoljen po odstranitvi SST;
- Kategorija 3: države z nedoločenim tveganjem za BSE. Država bo lahko izvažala le tržne proizvode z omejenega seznama.

Sedanje določbe v okviru Uredbe TSE je treba spremeniti glede na te nove mednarodne standarde. Po sprejetju novih meril za razvrščanje je treba najprej uvrstiti države, ki so največji tržni partnerji. Če OIE ne bo mogel uvrstiti držav do 1. julija 2007, bi Skupnost morala uvrstiti države glede na nove mednarodne standarde.

2.5. Pregled politike izločanja glede TSE pri malih prežvekovalcih

Strateški cilj:

Pregled in sprostitev ukrepov izkoreninjenja za male prežvekovalce ob upoštevanju novih instrumentov za diagnostiko toda ob zagotavljanju trenutne ravni varstva potrošnikov

2.5.1. Sedanja zakonodaja

Sedanje določbe zahtevajo izločitev celotne črede, če se odkrije TSE pri kozah, in izločitev cele ali samo dela črede (občutljivi genotipi), če se odkrije TSE pri ovcah, vključno z atipičnimi primeri. Da bi izboljšali genetsko odpornost populacije ovc, je bil s 1. aprilom 2005 uveden obvezen program minimalne vzreje za črede z visoko genetsko vrednostjo. Atipični primeri so primeri TSE, kjer je BSE izključen, pogosto so odkriti pri aktivnem nadzovanju, so brez kliničnih znakov, z majhno ali nično razpršenostjo v čredi, toda so prisotni pri ovcah, za katere se meni, da imajo odporne

genotipe na BSE (v nasprotju s klasičnim praskavcem). Poleg tega lahko molekulski ločevalni testi, ki so v veljavi od 1. januarja 2005, v večini primerov TSE izključijo prisotnost BSE v nekaj tednih. Kadar je BSE izključen, tveganja za javno zdravje več ni in izločitev celotne črede se z vidika javnega zdravja šteje za nesorazmerno.

Preglednica spodaj navaja število pozitivnih ovc in koz v okuženi čredi

	Ovce	Koze
2002	1,3 %	0,7 %
2003	2,8 %	0,3 %
2004	3,5 %	1,2 %

Treba je opozoriti, da v večini čred z izločitvijo ni odkritih nobenih dodatnih primerov, zlasti kadar so bili odkriti atipični primeri. Pri drugih čredah je bila okužba s TSE dokazana pri največ 40 % živali.

2.5.2. *Izbira politike v prihodnosti*

Komisija želi predlagati sprostitev pravil politike izločevanja živali v vseh primerih, kadar je BSE izključen (ovce in koze), z okrepljeno shemo testiranja okužene črede in zakolom za prehrano ljudi vseh živali vseh starosti v okuženih čredah, če so bile pri hitrem testiranju negativne. Kot dodaten način izkoreninjenja TSE je mogoče šteti določitev pogojev za pridobitev certifikata za čredo.

2.6. **Izločitev kohorte goveda**

Strateški cilj:

Ustavitev takojšnje izločitve kohorte

2.6.1. *Sedanja zakonodaja*

Sedanja zakonodaja o TSE predvideva pokol in uničenje (izločitev) kohorte živali, ki je povezana s pozitivnim BSE. Kohorte živali so živali brez simptomov, vendar se sumi, da zanje obstaja večje tveganje, da so okužene z BSE zaradi epidemiološke povezave. To v primeru samic vključuje potomce pozitivnih primerov BSE (rojstna kohorta) ali živali, ki so v prvem letu svojega življenja prejemale isto hrano kot pozitivne živali (prehranska kohorta).

2.6.2. *Izbira politike v prihodnosti*

Mogoče bi bilo poiskati še katere druge možnosti kot so uničenje kohorte. Ena od predlaganih možnosti je preložiti izločitev in uničenje na konec produktivnega življenja, kot to predvideva Mednarodni kodeks o zdravstvenem varstvu živali, ali dovoliti, da zaklane živali vstopijo v prehranjevalno verigo, če so hitri testi bili negativni. Čeprav bi ta sprostitev pravil omogočila vzrejo in uporabo mleka, bi za odstopanje od pravil o izločitvi živali morale biti odgovorne države članice, ob upoštevanju možnih posledic, ki bi jih taka odločitev imela za njihove izvozne trge. Odločitev o preložitvi izločitve bi sprejele države članice. Ta sprostitev pravil ne bi

ogrozila sedanje ravni varstva potrošnikov. Sprostitev ne bi samo zmanjšala gospodarski vpliv, ampak tudi družbene posledice popolnega uničenja kohorte, kar je pogosto eden glavnih razlogov za nasprotovanje politiki izločanja.

Preglednica spodaj kaže število živali, ki so bile izločene in testirane v letih 2003-2004 in število pozitivnih primerov, odkritih pri kohortah živali.

Leto	2003	2004	Skupaj
Testirane živali	25.747	16.471	42.218
Primeri BSE	10	5	15

Srednjeročno je mogoče predvideti zakol živali za prehrano ljudi, pod pogojem, da so rezultati testa na TSE negativni, da so snovi s specifičnim tveganjem odstranjene in da se prevalenca manjša. Toda ker se prevalenca z BSE manjša, se nižajo tudi stroški izločevanja in s stališča potrošnikov (in trgovine) je izločitev celotne črede za uničenje boljša možnost zlasti v državah članicah, kjer okuženost z BSE ni bila prisotna oz. je bila zelo redka. O tem odločajo države članice same.

2.7. Omejitve za Združeno kraljestvo

Strateški cilj:

Razpravljanje o prenehanju dodatnih omejitev za uvoz govejega mesa in proizvodov iz govejega mesa iz Združenega kraljestva, če bodo sedanji pogoji izpolnjeni.

2.7.1. *Sedanja zakonodaja*

Odločba Sveta 98/256/ES (odločba o embargu za Združeno kraljestvo) in nadaljnje spremembe določajo, da mora Združeno kraljestvo zagotoviti, da se živo govedo in proizvodi iz govejega mesa ne odpošiljajo z njihovega ozemlja v druge države članice ali tretje države, razen pod posebej določenimi pogoji (brez kosti in izključitev goveda, starega nad 30 mesecev itd.).

2.7.2. *Izbira politike v prihodnosti*

Leta 1996 je Združeno kraljestvo uvedlo ukrep za varstvo javnega zdravja, znan pod imenom „pravilo OTM (Over-Thirty-Months)“, s katerim prepoveduje uporabo mesa, ki prihaja od večine goveda, ob zakolu starega nad 30 mesecev, ki je namenjeno za prehrano ljudi. 1. decembra 2004 je Združeno kraljestvo obvestilo Komisijo o odločbi, ki bo nadomestila pravilo OTM s shemo testiranja, ki obstaja v drugih državah članicah, in da bo za zmeraj izključilo iz hrane in prehranjevalne verige govedo, rojeno do 1. avgusta 1996.

Za začetek pogovorov o preklicu embarga za Združeno kraljestvo bi bilo treba izpolniti več pogojev: pogostost bolezni v Združenem kraljestvu bi morala pasti pod mejo 200 primerov BSE na milijon odraslih živali in izid revizije, ki jo je junija 2005 opravil Urad za prehrano in veterinarstvo (FVO), bi moral biti zadovoljiv. 10. marca 2005 je Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) potrdila, da je pogostost primerov BSE pod 200 na milijon odraslega goveda.

Ko bosta oba pogoja izpolnjena, zlasti zadovoljiv izid revizije FVO, bo mogoče začeti razpravo z državami članicami o odpravi embarga, najverjetneje v zadnjem četrtletju leta 2005.

3. DOLGOROČNE SPREMEMBE (2009–2014)

Strateški cilj:

Sprememba ukrepov v skladu s tehnologijo in novim razvijajočim se strokovnim znanjem.

Če se bo ob upoštevanju sprostitev ukrepov v kratko- in srednjeročnem obdobju pozitivni razvoj nadaljeval, je mogoče predvideti nadaljnjo sprostitev ukrepov. Uporaba potrjenih testov za žive živali lahko v prihodnosti omogoči sledenje in izločanje pozitivnih živali in tako skrajša obdobje pred nadaljnjo sprostitvijo ukrepov. Različne možnosti so našteje v nadaljevanju.

3.1. Nadzor

V dolgoročnem obdobju so lahko predvideni različni scenariji:

- postopno zmanjšanje stopnje nadzora se lahko ohrani, če se bo pozitivni razvoj še nadalje osredotočal na starejše živali ali rojstne kohorte, o katerih ne obstaja dovolj informacij;
- če bodo odkriti primeri BSE samo pri živalih, starih nad 10 let, tj. rojenih do 1. januarja 2002, bo mogoče sklepati, da se te živali za stalno izključi iz krme in prehranske verige (načrt uničevanja) in zagotovi finančna podpora za izločitev teh živali ob koncu njihovega produktivnega življenja; končna strategija nadzora bi bila omejena na pregled sumljivih živali s kliničnega stališča (pasivni nadzor) in strategijo vzdrževanja v skladu s priporočili OIE;
- predvideti možnost testiranja vseh živih živali (če je to ustrezno) ob določeni starosti.

3.2. Snovi s specifičnim tveganjem

Če ni odkrit noben primer BSE pod določeno starostjo in če prevalenca pade pod dogovorjeno mejo, je mogoče preklicati obveznost o odstranitvi snovi s specifičnim tveganjem za določeno starostno skupino. Druga možnost bi bila kot previdnostni ukrep proti prihodnji epidemiji ali naključnim primerom sestaviti stalni minimalni seznam za SST, zlasti živčna tkiva (možgani, hrbtenjača) goveda določenih starostnih skupin.

3.3. Čreda s certifikatom

Po opravljenem testiranju vsega goveda s testom za žive živali bi bilo mogoče uvesti status črede skupaj s certifikatom kmetije, kot velja za tuberkulozo in brucelozo.

3.4. Genetska odpornost pri kozah

Če bodo nadaljnje raziskave pokazale genetsko odpornost določenih genotipov v populaciji koz, bi bilo treba pregledati strategijo izkoreninjenja ob upoštevanju tega novega razvoja.

4. DRUGI SCENARIJI, ČE SE POZITIVEN RAZVOJ NE BO NADALJEVAL

Vsi pokazatelji prevalence z BSE pri govedu nakazujejo, da je povečanje primerov BSE v prihodnosti zelo malo verjetno. Toda kljub vsemu bi bilo treba predvideti drugačen scenarij, če se v nekaterih državah članicah pozitiven razvoj ne potrdi. Poleg tega je treba za strategijo v srednje- in dolgoročnem obdobju za male prežvekovalce in jelene prav tako predvideti najslabši možen scenarij. Ta bi vključeval:

- **Neugoden razvoj BSE v nekaterih državah članicah**

Če se pozitiven razvoj v nekaterih državah članicah ne potrdi, je treba predvideti strožje ukrepe za odstranitev SST v primerjavi z drugimi državami članicami. Zadnja stopnja bi lahko bil začasni embargo, ki bi omogočal preučitev stanja v posamezni državi članici, ne da bi s tem kaznovali druge države članice, kjer negativni razvoj ne bi bil potrjen.

- **BSE pri malih prežvekovalcih**

Če bi po intenzivnem nadzoru koz bilo ugotovljeno, da je BSE ugotovljen pri velikem številu ovc in koz, bi bilo treba sprejeti stroge ukrepe, ki bi zajemali celotno testiranje malih prežvekovalcev in naknadno ločevalno testiranje primerov BSE in razširjen seznam SST, ki bi temeljil na znanstvenih mnenjih, kar bi v najslabšem primeru vodilo k popolnemu uničenju trupov.

To bo prav tako okrepilo potrebo po programu vzreje, namenjenemu za razvoj odpornosti med populacijo ovc.

- **Bolezen kroničnega hiranja (CWD) pri jelenih**

Če bo raziskava, načrtovana za leto 2006, potrdila CWD, bo za nedoločen čas sprejet sklep o odstranjevanju snovi s specifičnim tveganjem.

5. SKLEP

Do sedaj nam je uspelo narediti veliko in Komisija je uvedla obsežen sveženj strogih ukrepov Skupnosti. V zadnjih 10 letih je Komisija sestavila 70 primarnih in izvedbenih aktov, ki določajo stroge ukrepe na ravni Skupnosti. Ključna zakonodajna besedila za varstvo zdravja ljudi in živali pred tveganjem za BSE in drugimi TSE je bila sprejeta 22. maja 2001. Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 999/2001 določa predpise za preprečevanje, nadzor in izkoreninjenje nekaterih transmisivnih spongiformnih encefalopatij in je splošno znana kot „Uredba TSE“. Ta uredba se je začela uporabljati zelo hitro, že 1. julija 2001.

Razni indikatorji nakazujejo ugoden razvoj epidemije BSE in očitno izboljšanje stanja v zadnjih letih zaradi sprejetih ukrepov za zmanjševanje tveganja. Cilj Uredbe TSE za naslednja leta je zagotoviti sprostitev ukrepov in visoko raven varnosti hrane, ki je bila uvedena s kontrolnimi pregledi TSE v zadnjih 10 letih. Sprostitev ukrepov bi morala temeljiti na tveganju in odražati tehnološki napredek in razvijajoče se strokovno znanje ter bi prav tako morala imeti pozitiven učinek na konkurenčnost industrij in kmetov v Skupnosti.

6. PRILOGA I

Tabela 1: primeri BSE od 2001 do 2004

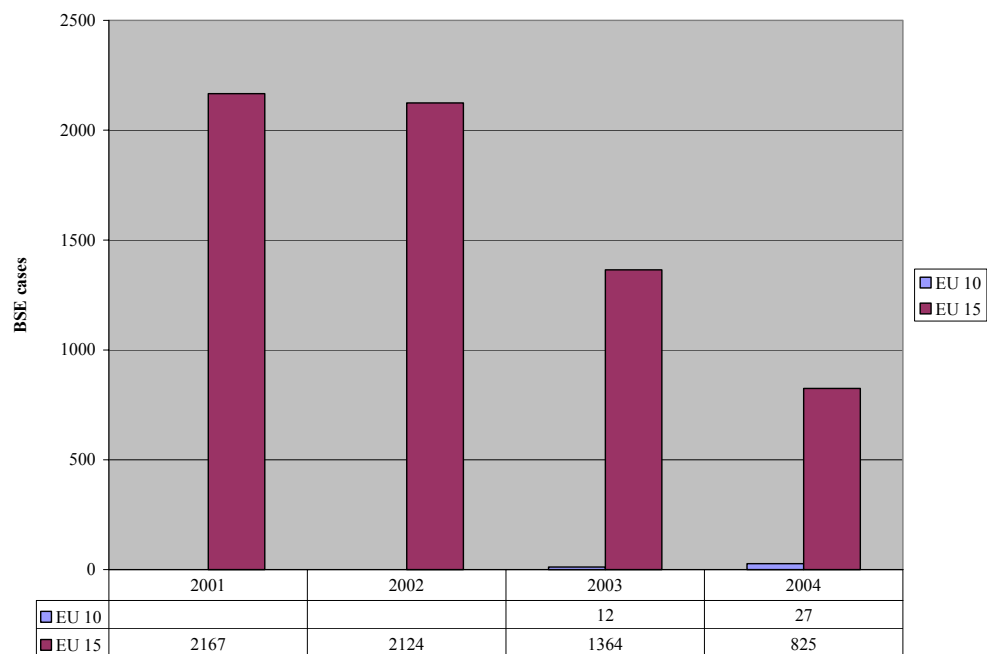
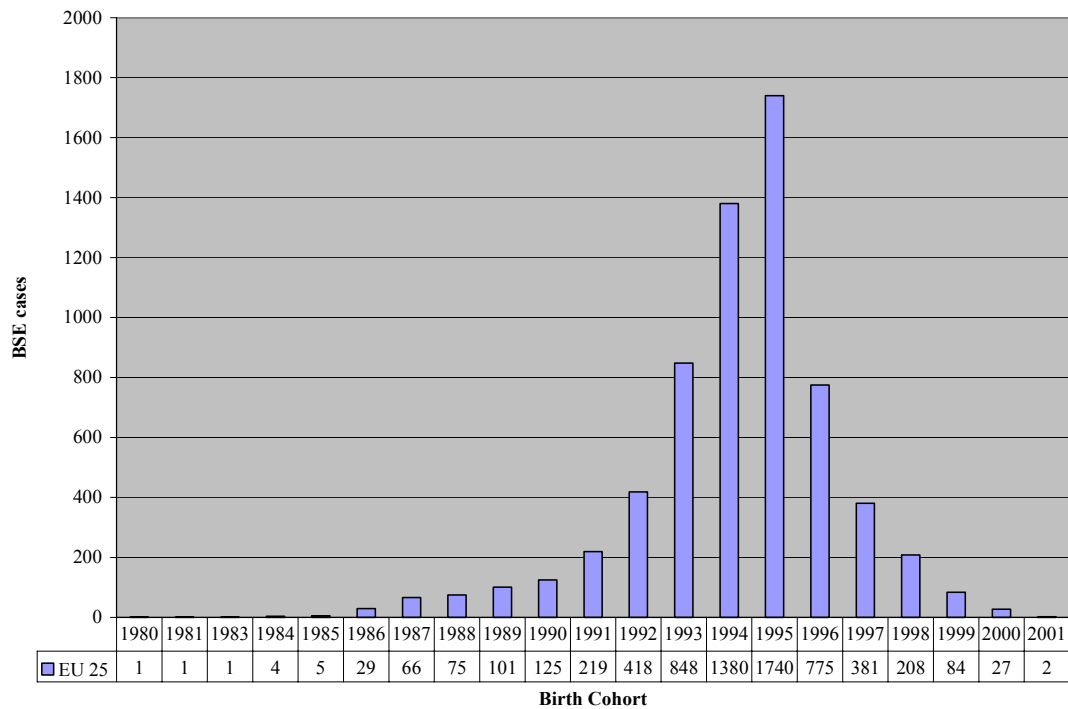

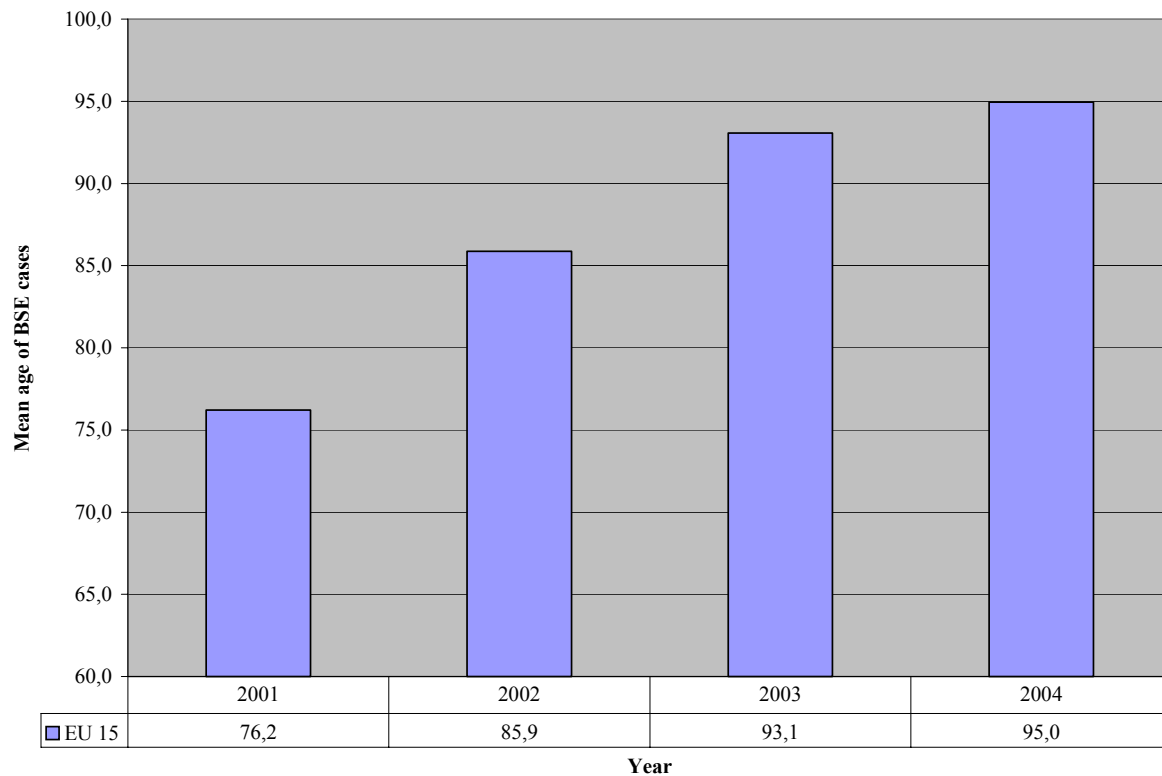
Tabela 2: primeri BSE po rojstnih kohortah

SL

SL

Tabela 3: Povprečna starost pozitivnih primerov pri zdravih zaklanih živalih v EU 15

7. **PRILOGA II: PODATKI SPREMLJANJA**

Tabela 1: število goveda, testiranega od januarja 2001 do decembra 2004

Starostna skupina	Zakol zdravih živali	Živali s tveganjem	Poginule živali
< 24 mesecev	3.370.000	70.000	55.000
24-29	3.035.000	455.000	355.000
30-35	6.715.000	655.000	515.000
36-41	3.065.000	395.000	310.000
42-47 mesecev	2.400.000	330.000	260.000
>=48 mesecev	17.235.000	3.060.000	2.405.000
Skupaj	35.820.000	4.965.000	3.900.000

Tabela 2: stroški (mio EUR) na primer BSE, ugotovljen med januarjem 2001 in decembrom 2004

Starostna skupina	Zakol zdravih živali	Živali s tveganjem
< 24 mesecev	ni primerov	ni primerov
24-29 mesecev	ni primerov	10,2
30-35 mesecev	302	29,5
36-41 mesecev	69	17,8
42-47 mesecev	11	0,9
vse < 48 mesecev	64	4,3
vse => 48 mesecev	0,76	0,04
vse starosti	1,56	0,07

SL

SL

8. **PRILOGA III: STROŠKI ZA PROGRAM NADZOROVANJA**

Tabela 1: ocenjena razdelitev goveda po starosti, testiranega od januarja 2001 do decembra 2004

Starostna skupina	Zakol zdravih živali	Živali s tveganjem	Poginule živali
< 24 mesecev	3.370.000	70.000	55.000
24-29	3.035.000	455.000	355.000
30-35	6.715.000	655.000	515.000
36-41	3.065.000	395.000	310.000
42-47 mesecev	2.400.000	330.000	260.000
>=48 mesecev	17.235.000	3.060.000	2.405.000
Skupaj	35.820.000	4.965.000	3.900.000

Tabela 2: število primerov BSE pri mladem govedu, ugotovljenih od januarja 2001 do decembra 2004

Starostna skupina	Zakol zdravih živali				Živali s tveganjem			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
< 24 mesecev	0	0	0	0	0	0	0	0
24-29 mesecev	0	0	0	0	2	0	0	0
30-35 mesecev	0	1	0	0	0	1	0	0
36-41 mesecev	0	1	1	0	0	1	0	0
42-47 mesecev	3	0	2	5	5	1	3	2
Skupaj < 48 mesecev	3	2	3	5	7	3	3	2

Tabela 3: Število izvedenih testiranj od januarja 2001 do decembra 2004 na ugotovljen primer

Starostna skupina	Zakol zdravih živali	Živali s tveganjem
24-29 mesecev	ni primerov	177.500
30-35 mesecev	6.715.000	515.000
36-41 mesecev	1.532.500	310.000
42-47 mesecev	240.000	16.250
vse starosti	34.743	1.572

Tabela 4: stroški (mio EUR) spremljanja BSE med januarjem 2001 in decembrom 2004

Skupni stroški testiranja na BSE so ocenjeni na 40-50 EUR na test, za povprečje je vzet strošek 45 EUR

Starostna skupina	Zakol zdravih živali	Živali s tveganjem
< 24 mesecev	152	3
24-29 mesecev	137	20
30-35 mesecev	302	29
36-41 mesecev	138	18
42-47 mesecev	108	15
vse < 48 mesecev	836	86
vse starosti	1.612	223

Tabela 5: stroški (mio EUR) na primer BSE, ugotovljen med januarjem 2001 in decembrom 2004

Starostna skupina	Zakol zdravih živali	Živali s tveganjem
< 24 mesecev	ni primerov	ni primerov
24-29 mesecev	ni primerov	10,2
30-35 mesecev	302	29,5
36-41 mesecev	69	17,8
42-47 mesecev	11	0,9
vse < 48 mesecev	64	4,3
vse => 48 mesecev	0,76	0,04
vse starosti	1,56	0,07